

ขนมเด็ก...เรื่องเล็กจริงหรือ?

เรื่องใหญ่เรื่องเล็ก เรื่องเด็กเรื่องใหญ่

เรียนรู้จากกิจกรรมลดปัจจัยเสี่ยงในวัยเด็กของครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็กบางदान
เทศบาลตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

รวบรวมและเรียบเรียงโดย :
วิวัฒน์ชัย มะโนมะยา

ขนมเด็ก...เรื่องเล็กจริงนรี้อ?

เรื่องใหญ่เรื่องเล็ก เรื่องเด็กเรื่องใหญ่

เรียนรู้จากกิจกรรมลดปัจจัยเสี่ยงในวัยเด็ก
ของครูพี่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็กบางตาน
เทศบาลตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

รวบรวมและเรียบเรียงโดย : วัฒนชัย มะโนมะยา

สนับสนุนโดย : แผนสุขภาพจังหวัดสงขลาประเด็นส่งเสริมสุขภาพเด็กและเยาวชน

ออกแบบ/จัดพิมพ์ : โฟ-บาร์ด 280/2 หมู่ 6 ถ.ปทุมกันต์-เขากลอย
ต.ทุ่งใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110
โทร./แฟกซ์ 074-551133, 089-6595338

จำนวน 1,000 เล่ม
สิงหาคม 2551

คำนำ

ขอขอบคุณ ทางความคิด

“เผยเด็กไทยซื้อ
ขนมห่อสวยปีละแสนล้าน”
อาจเป็นหัวข้อข่าวที่ยังไม่สลัก
สำคัญมากนัก เพราะไปปรากฏ
ในหน้ารองสุดท้ายของหนังสือ
พิมพ์ฉบับหนึ่ง แม้ว่าเนื้อหาในข่าว
จะมีข้อมูลที่น่าสนใจมากพอที่จะ

ทำให้สังคมตระหนัก และเตรียมการแก้ปัญหาเรื่องขนม(หลอก)เด็ก
ตลอดจนพฤติกรรมกรรมกรบริโภคของเด็ก ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและ
นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

แต่สำหรับมุมมองของคนทำงานกับเด็กแล้ว ปรารถนาอย่างมาก
ที่จะให้ข่าวดังกล่าวขึ้นหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ แทนพื้นที่ข่าวประเภท
ฆ่ากันอย่างโจ่งครึ้ม (หรืออาจเป็นเพราะข่าวทำนองที่เด็กถูกฆ่าอย่างเงียบๆ
ไม่เป็นที่สนใจของสังคม)

รายละเอียดของข่าวระบุว่า เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2549 รศ.พญ.
ลัดดา เหมาะสุวรรณ ผู้จัดการชุดโครงการวิจัยโรคอ้วนในเด็ก เครือข่าย
วิจัยสุขภาพ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) และอาจารย์ประจำคณะ
แพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กล่าวว่า ในแต่ละปีเด็กไทยใช้
จ่ายเงินเพื่อซื้อขนมประมาณ 100,000 ล้านบาท หรือร้อยละ 15.7 ของ
งบประมาณแผ่นดิน

ตัวเลขดังกล่าวนอกจากจะเป็นดัชนีชี้วัดการเจริญเติบโตของ
อุตสาหกรรมอาหารแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงรายจ่ายด้านสุขภาพของเด็กไทย

ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เพราะพลังงานที่เด็กได้รับจากนมเหล่านี้กินพื้นที่ประมาณ 1 ใน 4 ของพลังงานที่ร่างกายต้องการ ทำให้พลังงานที่ได้จากอาหารมื้อหลักในแต่ละวันถูกลดทอนลง

พฤติกรรมมารับประทานอาหารเกินกว่าพลังงานที่จำเป็นถูกกระตุ้นซ้ำจากโฆษณา ขนาดและสีสັນของบรรจุภัณฑ์มีอิทธิพลกับเด็กมากกว่าคุณค่าขนมที่บรรจุอยู่ภายใน ข้อมูลบนฉลากยากแก่การเข้าใจ ไม่มีข้อมูลเตือนถึงผลกระทบต่อสุขภาพหากบริโภคเกินปริมาณที่พอเหมาะเหล่านี้คือปัญหาหลักของเด็กที่ต้องเผชิญอยู่ในวิถีชีวิต และยังไม่เน้นการบริโภคอะหิมาสำเร็จรูปหลากหลายชนิด ซึ่งมีแนวโน้มจะกลายมาเป็นอาหารหลักของเด็กไทยยุคบริโภคนิยม โดยมองข้ามพิษภัยที่เป็นผลพวงจากการบริโภคอย่างสิ้นเชิง

ปรากฏการณ์ดังกล่าวกำลังกลายเป็นปัญหาด้านสุขภาพของเด็กอย่างยากจะหลีกเลี่ยง ไม่ว่าจะเป็นโรคอ้วน ขาดสารอาหาร ความดันโลหิตสูง ฟันผุ ไต ลำไส้อักเสบ พังด้วยสิ่งแวดล้อมเป็นพิษจากบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตด้วยวัสดุจากพลาสติก

หากปฐมวัยในช่วงชีวิตของคนต้องเริ่มจากการเสื่อมสภาพด้านสุขภาพแล้ว คงไม่ต้องถามถึงสุขภาวะของประชากรไทยในอนาคต

สุขภาวะของเด็กสงขลาก็คงไม่ต่างจากเด็กในพื้นที่อื่นๆ นอกเสียจากว่าจังหวัดสงขลาโดยใครก็แล้วแต่จะลุกขึ้นมาปกป้องสุขภาพของเด็กสงขลาอย่างจริงจัง

เครือข่ายวิจัยระบบสุขภาพ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) สถาบันวิจัยโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และเครือข่ายเด็กไทยไม่กินหวาน ได้ร่วมกันจัดเสวนาในหัวข้อเรื่อง “ลดห่อ เพิ่มคุณภาพ มาตรการนมเพื่อสุขภาพเด็กไทย” เพื่อเสนอข้อเสนอนะสำหรับการผลิตนมและอาหารว่างที่มีคุณภาพและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเด็ก เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2549 ที่ผ่านมา

การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของเด็กออกมาคอยสอดส่องดูแลสิ่งที่เข้ามามีผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพของเด็ก ถือว่าเป็นคุณูปการอย่างสูง เพราะเด็กพร้อมที่จะตกเป็นเหยื่อได้ทุกเวลา นับตั้งแต่ตื่นนอน

ไปโรงเรียนเด็กจะพบเจออาหาร เครื่องดื่ม ทั้งที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ เด็กที่ฉลาดเลือกก็จะโชคดีไป แต่สำหรับเด็กที่ยังเล็กมาก มักเลือกซื้อขนมที่มีห่อสีล้นสวยงาม มีของแถมและโฆษณาในโทรทัศน์

เมื่อเด็กมาถึงโรงเรียน ผู้ปกครองแทบจะไม่ทราบเลยว่าบุตรหลานกินอยู่อย่างไรบ้างในแต่ละวัน อาจมีโรงเรียนที่ตระหนักถึงการบริโภคของเด็กคอยให้ความรู้กับเด็ก แต่ก็ยังมีบางโรงเรียนที่ยังคงปล่อยให้มีการจำหน่ายขนมและอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเด็ก ซึ่งเท่ากับว่ากำลังทำร้ายเด็กโดยไม่รู้ตัว เพราะขนมเด็กในปัจจุบันมีอยู่เพียง 2 รส คือไม่เค็มก็หวาน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคเจ็บป่วยเรื้อรังซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงทั้งสิ้น พูดได้ว่าเม็ดเงินที่ผู้ประกอบการขนมเด็กได้รับอาจมีจำนวนน้อยกว่าค่าใช้จ่ายด้านการป้องกันรักษาที่รัฐบาลต้องจัดสรรด้วยซ้ำ

ขณะนี้เรามีโครงการเครือข่ายเด็กไทยไม่กินหวานเกิดขึ้น เพื่อรณรงค์ให้เห็นถึงโทษภัยที่เกิดจากความหวานของอาหารและขนมที่เด็กบริโภค

ไม่ว่าจะเป็นน้ำอัดลมซึ่งเป็นสาเหตุของโรคกระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบ กระดูกพรุน คาเฟอีนทำให้สมองเสื่อม และสิ่งสังเคราะห์อาจเป็นสาเหตุของโรคมะเร็ง ยังไม่นับรวมแกงถุงใส่ผงชูรสที่คุณแม่จัดเตรียมไว้ที่บ้านอีก

แต่หากจะให้ดีควรมีโครงการเครือข่ายเด็กไทยไม่กินเค็มบ้าง เพื่อรณรงค์ไม่ให้เด็กเป็นโรคไตด้วยบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปเกือบทุกยี่ห้อ เพราะซง่าย กินง่าย เพียงเปิดซองใส่ภาชนะใส่น้ำร้อนก็ทานได้เลย โดยไม่เฉลียวใจเลยว่า ในบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปมีโซเดียมสูง เป็นสาเหตุของโรคไต

เคยมีข่าวว่าสถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดลได้ทำการวิจัยพบว่าคนไทยบริโภคบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปเดือนละมากกว่า 8 ครั้ง ทำให้มีความคิดที่จะเติมสารอาหารสำคัญ 4 ชนิด คือ วิตามินเอ ไอโอดีน เหล็ก และสังกะสีลงในเครื่องปรุงบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป

หากการวิจัยด้านที่ว่าเป็นจริงอาจเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปขายได้มากขึ้น และผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารของเด็กคงต้องหามาตรการเตือนการบริโภคบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปในเด็กให้มากขึ้นอีกหลายเท่าตัว เพราะที่ผ่านมาผู้ประกอบการบริษัทหนึ่งนำนางงามจักรวาลและเด็กมาเป็นพรีเซ็นเตอร์ ซึ่งอดที่จะเป็นห่วงไม่ได้ว่าหากเด็กถูกระตุ้นการบริโภคบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปพ่วงด้วยนางงามจักรวาลซึ่งมีภาพลักษณ์ของการรักเด็กเป็นทุน เด็กๆคงมีความเข้าใจว่าผู้ที่รักเด็กย่อมที่จะให้เด็กกินของดีมีประโยชน์

ในทางกลับกัน น่าเสียดายที่ผลไม้ไทยๆ ไม่ได้ถูกนำมาโฆษณาคู่กับการไหว้แบบไทย มิฉะนั้นแล้วผู้ทำงานเกี่ยวข้อง与孩子คงจะมีความสุข ถ้าได้เห็นการรณรงค์ให้เด็กไทยได้กินผักและผลไม้ไทย สิ่งที่จะตามมาในอนาคตคือ การที่เด็กไทยมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตต่อไป.

ครูเจี๊ยบ บางदान

ตีพิมพ์ครั้งแรก

หนังสือ สุกร...กันเถอะเรา

โดยชาวมหาวิทยาลัยวันศุกร์

2549

สารบัญ

คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน	9
กลับคืนบ้านเกิด	12
สุขภาพของเด็ก คือสุขภาพของโลก	14
ขนมเด็ก...เรื่องเล็กจริงหรือ?	17
ฐานของชุมชนคือเด็ก การสร้างเด็กคือการสร้างชาติ	22
เริ่มเข้าสู่กิจกรรม	26
แผนเด็กแห่งชาติ	34
เพียงผีเสื้อขยับปีก	38

เกริ่นนำ

ครูเจี๊ยะ นางลักษณะ ศรีชยาภิวัดน์ ครูพี่เลี้ยงแห่งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดบางदान เทศบาลตำบลพะวง ทำเรื่องต่างๆที่น่าสนใจเกี่ยวกับเด็กๆมานาน

จนกระทั่งได้มาเข้าร่วมแผนสุขภาพจังหวัดสงขลา ภายใต้โครงการ “ลดปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคในวัยเด็ก”

สิ่งที่ครูเจี๊ยะทำนั้นเริ่มตั้งแต่การเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด สร้างสานความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่นโยบายต่างๆที่จะปกป้องคุ้มครองดูแลเด็กๆได้จริง

ครูเจี๊ยะมองว่าฐานของชุมชนก็คือเด็ก และการสร้างเด็กก็คือการสร้างชาติ ในสิ่งที่ครูเจี๊ยะทำนั้นอาจจะบอกได้ว่าไม่ว่าเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก แต่เรื่องเด็กเรื่องใหญ่แน่นอน.

เมื่อครั้งพุทธกาล มีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า “อะไรคือสมบัติที่มีค่าสูงสุดของมวลมนุษยชาติ” พระพุทธองค์ตอบว่า “เด็กคือสมบัติที่มีค่าสูงสุดของมนุษยชาติ”

ข้อคิดเตือนใจเกี่ยวกับเด็กอย่างสำคัญ เขียนไว้บนผนังห้องพักครู ในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดบางदान เทศบาลตำบลพะวง ช่างนอก เด็กอายุ 2-5 ขวบกว่า 120 ชีวิตที่ส่งเสียงเจี๊ยวจ๊าวจอบแจเดินกันขวักไขว่ตามประสาอยู่เมื่อสักครู่ก่อน ต่างหลับไหลล่ำก่ายกองเรียงรายเป็นทิวแถวนอนพักเที่ยงกันอยู่ในห้องเรียนของแต่ละคน

เป็นภาพที่ดูแล้วยังมองเห็นถึงความบริสุทธิ์ไร้เดียงสา น่ารักน่าเอ็นดู ดูเหมือนความจริงกับความฝันเป็นสิ่งเดียวกันของเขาเหลือเกิน

คำตอบอยู่ที่นั่นในบ้าน

1)

ย้อนเวลากลับไปเมื่อ 13 ปีที่แล้ว ที่นี้มีเด็กเพียง 60 กว่าคน กับครู 3 ชีวิต ย้อนเวลาต่อกลับไปจากนั้น เมื่อสมัยเป็นเด็ก **นงลักษณ์ ศรีษยาภิวัดณ์** หรือ **“ครูเจี๊ยบ”** ของเด็กๆ แห่งศูนย์เด็กบางदान เกิดที่นี้ โตที่นี้ในวัยเด็กชั้นประถม แต่บ้านที่อยู่ติดถนนใหญ่เอื้องวัดออกไปไม่ไกล ซึ่งค่อยๆนำพาความเจริญหลังไหล สวนกันไปสวนกันมา ได้นำพาชีวิตของเด็กนักเรียนผู้หญิงคนหนึ่งที่เป็นลูกบางदानไปสู่เมือง เพื่อไปศึกษาเล่าเรียน ค่อยๆไกลออกไปจากบ้านเกิด ไปสู่แดนศิวิไลซ์นามว่ากรุงเทพมหานคร ไปพบเจอเรื่องราวต่างๆ นานา และใช้ชีวิตวนเวียนอยู่ที่นั่น

คำถามอาจจะผุดพรายขึ้นในใจนับตั้งแต่ก้าวแรก ก้าวที่สอง ก้าวที่ร้อย และก้าวสุดท้าย สุดท้ายที่การตัดสินใจแน่วแน่ที่ครูเจี๊ยบบอกว่าได้ **“เลี้ยวหัวกลับ”** กับก้าวอย่างของปีที่ 13 ในถิ่นฐานบ้านเกิด และก้าวต่อไปในอนาคต อนาคตของชาติกับสมบัติอันล้ำค่าที่สุดของมนุษยชาติตั้งที่ พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้

กับอัตราเงินเดือนห้าพันกว่าบาทในขณะนั้น กลับมารับเงินเดือนสามพันบาทที่นี้ ทำไมครูเจี๊ยบถึงพูดถึงเรื่องราวเหล่านั้นด้วยรอยยิ้ม และประกายสดใสอยู่ในแววตา จากวันนี้สืบไป

2)

อีกนิด ย้อนกลับไปอีกนิด ก่อนถึงตอนเลี้ยวหัวกลับ

ครูเจี๊ยบบอกว่าช่วงนั้นรัฐบาลเขามองว่าโรงเรียนมีไม่พอรองรับ เด็กเล็กๆก็เดินกันเพ่นพ่าน พ่อแม่ก็ต้องทำงานหนัก ต้องทำงานโรงงาน เกิดคำถามว่าแล้วเด็กจะอยู่กับใคร โรงเรียนเองก็รับเด็กในวัยประถมศึกษาหรือไม่ก็ระดับอนุบาล คือ 4 ขวบขึ้นไป กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมการศาสนาจึงมีนโยบายให้สำรวจว่าวัดไหนพร้อมก็ให้เปิดศูนย์เด็กได้เลย

“ช่วงนั้นคือศูนย์เด็กเปิดใหม่ ที่นี้ท่านเจ้าอาวาส (พระครูวิรัช-
ธรรมคุณ) ต้องการหาคนที่มาดูแลเด็ก ท่านไม่ได้คัดเลือกโดยที่ใช้ข้อสอบ
แต่ท่านมองว่าคนในหมู่บ้านใครบ้างที่สามารถมาเป็นผู้ดูแลเด็กได้ และที่
สำคัญคือต้องทำงานได้เต็มที่ เพราะเป็นช่วงบุกเบิก”

ย่อมมีบางสิ่งบางอย่าง เป็นสิ่งที่จุดประกายความคิดของคนเราได้
ประมาณปี 2537 เป็นช่วงที่ครูเจี๊ยบมีความรู้สึกว่่าบรรยากาศ
กรุงเทพฯสำหรับตนไม่น่าอยู่แล้วไม่ว่าจะปัญหามลพิษ รถติด ต้องใช้ชีวิต
แบบซนแข่งแย่งชิงกันอะไรต่างๆนานา

“ทุกคนพยายามที่จะแก้ปัญหา แต่ว่าทุกคนก็จะซื้อรถใช้มัย ที่นี้
เราก็เลยคิดว่า เราจะคืนลมหายใจให้กรุงเทพฯ แล้วก็บังเอิญว่าจังหวัดเดียว
กับที่ทางวัดต้องการครูเข้าไปอยู่ในศูนย์เด็ก เราก็เลยตัดสินใจไม่ยาก เพราะ
เราคิดตรงนี้อยู่แล้ว”

3)

ครูเจี๊ยบคิดอะไร เข้าความกลับไปช่วงนั้น...ช่วงที่เกิดเหตุการณ์
สมองไหล คนไทยเห่อไปนอก คนบ้านนอกแห่เข้ากรุง

ย้อนไปอีกนิดหลังจากเลิกสอบเอ็นเอเข้าสังคมสงเคราะห์ที่
ธรรมศาสตร์ไม่ติด ครูเจี๊ยบสอบเข้าเรียนวิทยาลัยครูจันทระเกษม เอก
คหกรรมศาสตร์ ในช่วงปี 2527 และครูเจี๊ยบได้เข้าเรียนเอกจิตวิทยา
สังคมที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงควบคู่กันไปด้วย โดยอยู่ชมรมศึกษาปัญหา
แหล่งเสื่อมโทรม และระหว่างที่เรียนอยู่ได้ไปเป็นครูอาสาสอนเด็กสลัม
อยู่ใต้สะพานทางด่วน และสลัมแถวอ่อนนุชที่มีกองขยะเท่าภูเขา จึงได้
พบเห็นปัญหานานัปการของที่นี่-กรุงเทพฯ โดยเฉพาะเรื่องของเด็กๆ

ปี 2531 เรียนจบจากจันทระเกษมได้ทำงานเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครอง
ผู้บริโภคจากคำชักชวนของคุณทวี กาญจนภู ประธานกลุ่มอาสาสมัครเพื่อ
ผู้บริโภค

“ลงมาทำงานองค์กรพัฒนาเอกชน ด้านคุ้มครองผู้บริโภคกลุ่มเล็กๆ
มีโอกาสเจอชาวบ้านตามหมู่บ้าน ในหลายจังหวัดของทุกภาคและสภาพของ
ชุมชนแออัดที่ดูขนานนามว่า “คนจนเมือง” เพราะตอนเรียนรามฯอยู่ชมรม
สลัม อยู่กับกองขยะ อยู่กับเด็กด้อยโอกาส เห็นปัญหาในเมืองหลวงเยอะ
เยาะ เมื่อถึงวันหนึ่งเลยมาคิดว่าที่บ้านเราน่าอยู่กว่าเยอะ คิดว่ากรุงเทพฯ
ไม่น่าอยู่ รกก็ติด แต่ทำไมคนถึงอยากอยู่กัน มีโอกาสเราก็เลยอยากกลับบ้าน”
กอปรกับตอนนั้นได้แรงบันดาลใจจากหนังสือเล่มหนึ่งที่ชื่อ
“คำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน”

สุดท้ายก็เกิดเป็นคำถามขึ้นมาว่าแล้วเด็กที่หมู่บ้านของเรา
เองล่ะ ครูเจี๊ยบให้ทัศนะถึงเส้นทางการกลับบ้านไว้อย่างไร...

กลับบ้านเกิด

1)

“จริงๆแล้วมันไม่มีที่ไหนที่สบายเหมือนบ้านเรา” คำเดียวสั้นๆ ที่ครูเจียบบอก แต่การที่คนเราออกจากบ้านไปเป็น 10 ปี การจะกลับไปบ้านมันต้องมีอะไรทำ ตรงนี้สำคัญมาก ที่สำคัญคือจะต้องตอบคำถามตัวเองให้ได้ว่าจริงๆแล้วเราต้องการอะไร

สำหรับการยอมทิ้งเงินเดือนระดับหกพันบาทเพื่อมารับเงินเดือนสามพันนั้น ไม่ใช่เงื่อนไขหรือสาระสำคัญเท่ากับว่าต้องมีอิสระในการทำงาน ตรงนี้เป็นคำตอบหนึ่งของครูเจียบ

อาจจะด้วยเหตุผลที่ว่า หนึ่ง นับตั้งแต่สิ่งที่ขาดหายไปในช่วงชีวิตของครูเจียบเอง ที่จะต้องเรียนหนังสือตามที่พ่อแม่ต้องการ สอง เมื่อย้อนไปนึกถึงภาพวัยเด็กที่ได้เที่ยววิ่งเล่นอยู่ในลานวัด มีโอกาสได้เห็นภาพญาติพี่น้องช่วยเหลือกิจการงานวัดงานบุญอยู่เสมอๆ เป็นกิจวัตร และสาม เมื่อเติบโตมาจากพื้นฐานการอบรมบ่มนิสัยและอ่านหนังสือธรรมะต่างๆ

พูดให้เป็นภาษาทวิเข้าใจยากๆ ซึ่งๆ หน่อยก็ว่า “สิ่งที่เป็ดักแต่อยู่
ในหัวใจ ก็กำลังจะกลายเป็ดักเป็นผีเสื้อโอบกบิน”

โอบกบินไปหนแห่งใด ในเส้นทางแห่งการก้าวเดิน

ก้าวแรกในการย่างกลับคืนบ้านเกิด ทางวัดได้จัดเตรียมในเรื่อง
ห้องเรียนสถานที่อะไรต่างๆ ไว้ให้เรียบร้อยทำให้การเริ่มต้นไม่ได้เป็นลิ่งยุ่งยาก
แต่ลิ่งที่ท้าทายคือการทำให้ผู้ปกครองเด็กศรัทธา, ไว้วางใจในตัวเราและครู
อีกสองคนให้ได้นั่นต่างหาก

ปีแรกเริ่ม มีครูสามคน เด็กหกสิบห้า

“แล้วเราก็มีเด็กเพิ่มขึ้นเป็นปีที่สอง เพราะว่าเราก้ทำเต็มที่นะ
เรียกว่าทุ่มกายเทใจกันเลยทีเดียว เพราะว่าเราก้อยู่ในหมู่บ้าน คือครูสามคน
คือคนที่ท่านเจ้าอาวาสทาบทามมาเป็นคนที่อยู่ในหมู่บ้านหมด และเป็นคนที่
ที่อยู่รอบๆ วดทั้งหมด ครูเจ๊บจะอยู่หน้าวัด อีกสองคนคือครูวิณา แก้วศิริ
กับครูรัตนา สุชาติ จะอยู่ข้างวัดกับหลังวัด ก็คือว่าครูสามคนนี้สามารถดูแล
เด็กก้ที่อยู่ในชุมชนได้”

“มันก้เป็นเหมือนก้บว่าเรากำลังสร้างคนให้อยู่รอบวัด แล้วมันก้เป็น
หลักการที่เราเลือกครูในรุ่นต่อมา เราต้องเลือกครูที่อยู่ภายในบริเวณนี้ด้วย
เพื่อที่ หนึ่ง เขาไม่ต้องเดินทางไกล สอง ไม่ต้องเสียค่าเดินทาง แล้วที่สำคัญ
สามารถจะดูแลเด็กก้ได้ไม่ว่าจะเป็นช่วงเสาร์-อาทิตย์ สามารถที่จะตามเด็ก
อย่างเด็กหายไปนานๆ เราก้ได้รู้ข่าว”

“การคัดเลือกครูนี้สำคัญมาก คือต้องมีจิตใจเสียสละอันดับแรกเลย
เพราะเงินค่าตอบแทนน้อยนิด สำหรับตรงนี้เราก้ไม่ได้ถือ เพราะว่าเรารู้ว่า
เราอยู่ในหมู่บ้านของเราเอง ไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายค่ารถ ไม่ต้องแต่งหน้าทาปาก
ข้าวก็กินข้าววัด (หัวเราะ) และเราก้ได้ทำงานเต็มที่ และตอนนั้นเราก้ได้รับ
การสนับสนุนจากสำนักงานศึกษาธิการอำเภอที่ดูแลการศึกษามาให้ความรู้
ทางวิชาการ ให้การอบรมอะไรต่างๆ ให้เรา”

คร่าวๆ สำหรับเส้นทางเดินจากบ้านเกิด กลับสู่บ้านเกิด และ
การเริ่มต้นเดินไปสู่อนาคต

สุขภาพของเด็ก็คือสุขภาพของโลก

1)

มีหลายอย่างน่าสนใจ สำหรับครูผู้รักเด็กและถิ่นฐานบ้านเกิดคนนี้ สิ่งที่น่าสนใจต่อไปคือ ทำไมถึงมาทำประเด็นส่งเสริมสุขภาพเด็กและเยาวชน ในแผนสุขภาพจังหวัดสงขลา กระทั่งนำมาสู่กิจกรรม “ลดปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมบริโภคในวัยเด็ก”

“ก่อนที่เราจะเข้าไปสู่เรื่องของแผนเด็กทั้งจังหวัด เนื่องจากที่เราทำงานของเราปกตินี้แหละ เราก็อยู่กับเด็กมาสิบสามปี แล้วเราก็เจอปัญหา ก็คือว่า เด็กสมัยนี้เป็นโรคกันเยอะมาก เช่นโรคที่เกิดจากการกิน”

“แล้วเราก็กินของที่ผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนของเรา หรือข้างนอกที่เราไปสัมผัสมา ก็เป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับการกินเยอะมาก ไม่ว่าจะโรคในช่องปาก โรคอ้วน โรคความดันโลหิตสูง หัวใจ เบาหวาน ไต กระเพาะ ลำไส้อักเสบ มะเร็ง”

“แล้วเราก็มองว่าโรคพวกนี้ต้องรักษากันนาน บางคนต้องกินยาตลอดชีวิตเลย แล้วเราก็มองว่าเฮ้! แล้วเด็กที่เราดูอยู่ละ ก็เป็นโรคนี้แล้วด้วย ไม่ว่าจะฟันผุ อ้วน แล้วที่สำคัญคือ เป็นโรคไต เมื่อก่อนโรคไตจะไม่ค่อยพบในเด็ก

แต่เดี๋ยวนี้พบแล้วโดยเฉพาะที่ศูนย์บางदान

ของเราเอง นี่คือแรง

บันดาลใจ”

พบแรงบันดาลใจแล้ว ก่อนนั้นเป็นยังไง หลังจากนั้นเป็นยังไง

“ตอนนั้นถามผู้ปกครอง ปรากฏว่าลูกเขากินขนม เด็กกินอาหารที่มีผงชูรส เกลือโซเดียม พวกอาหารบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป โดยที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการต้ม กินผิดวิธี ปริมาณแค่ไหน อะไรที่ควรกินก็ 모르 ตรงนี้ก็เลยมีความรู้สึกที่ว่าเราอยากทำเรื่องแบบนี้ โดยเราจะให้ความรู้กับเด็กว่าไม่ควรกินเพราะอะไร พยายามบอกผู้ปกครองด้วยตัวเอง จากข่าวทางสื่อ ทีวี หนังสือพิมพ์อะไรต่างๆ”

แต่ผู้ปกครองก็จะไม่ตระหนักเพราะมันใกล้ตัว ไม่ใช่ลูกของตัวเองเป็น

“แล้วก็มีอยู่วันหนึ่ง ได้มีโอกาสไปเยี่ยมเด็กของเราที่เป็นโรคไตอักเสบที่โรงพยาบาลสงขลา ซึ่งได้เห็นสภาพที่เรียกว่ามีทุกซักกันทั้งครอบครัว พ่อแม่ต้องลუნให้ลูกกินยาหลายขนานขณะที่ลูกก็ต้องกลักรับกิน ก็เลยมีความรู้สึกที่เราต้องทำอะไรสักอย่างในเรื่องนี้”

2)

ครูเจ็บบมองว่าหากปฐมวัยในช่วงชีวิตของคนต้องเริ่มจากการเลื่อมสภาพด้านสุขภาพ แล้วคงไม่ต้องถามถึงสุขภาวะของประชากรไทยในอนาคต

สุขภาวะของเด็กพะวงก็คงไม่ต่างจากที่เด็กในพื้นที่อื่นๆนอกเสียจากว่าจะมีใครก็แล้วแต่ ลูกขึ้นมาปกป้องสุขภาพของเด็กพะวงอย่างจริงจัง

หลังจากครูเจ็บบได้ไปเยี่ยม-น้องน้ำ (เด็กหญิงอากาศทร เรื่องศรี) ซึ่งต่อมาน้องน้ำก็มีอาการเดียวกันกับพี่ เพราะว่าพี่เขาพาน้องไปซื้อขนม เมื่อมีโอกาสได้ถามจากแม่ซึ่งเขาบอกเองเลยว่าลูกเขาชอบกินอะไรที่มันเค็มๆกว่าจะรู้ว่าลูกกินขนมอะไรก็เหลือแต่ซอง ปัญหาเด็กกินขนมเยอะ เพราะแม่เขาต้องทำงานโรงงาน พ่อเป็นช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ และไม่มีเวลามาดูแลลูกกัน ปลอ่ยให้ลูกอยู่กับยายตามวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

“ทำให้มีความรู้สึกว่ามันไม่ใช่เรื่องใกล้ตัวเราแล้วนะ เด็กในศูนย์เราเราต้องปกป้องเขา แล้วไม่ใช่แค่ศูนย์เรา ที่อื่นด้วย เด็กเป็นโรคไตกันเยอะ”

ในโรงพยาบาลวันเดียวกันนั้นมีเด็กที่ป่วยเป็นโรคไตนอนรักษาอยู่อีกสามสี่คน

จากนั้นครูเจี๊ยบก็ได้มารณรงค์ในศูนย์ และทำกันต่อเนืองมาโดยบอกกับครูทุกคนว่าให้รีบขนมที่เป็นอันตรายกับเด็ก แต่ก็ไม่ใช้เรื่องที่ทำกันง่ายๆ เพราะครูแต่ละคนก็คิดไม่

เหมือนกัน ที่สำคัญหากครูคนไหนรีบขนมเด็ก เด็กจะให้ฉายาว่าเป็นครูใจร้าย!
ตอนนั้นยังไม่มีเรื่องแผนเด็กขึ้นมา

“ก็ตั้งความหวังว่าเราจะรณรงค์เรื่องแบบนี้ ในขณะที่เจอเหตุการณ์เราจะถือโอกาสบอกผู้ปกครองในวันประชุมผู้ปกครองทุกครั้ง เพราะการที่เราจะเรียกผู้ปกครองมาประชุมบ่อยๆนี่ยาก เพราะเขาต้องทำมาหากิน

เราต้องอาศัยวันเด็ก วันแม่ วันพ่อ กิจกรรมทุกกิจกรรมที่ศูนย์จัด เราต้องบอกเรื่องนี้กับผู้ปกครองทุกครั้ง

บอกเขาว่า เวลาจะซื้อของอะไรต้องเลือกให้ลูกดีๆ ไม่ใช่ปล่อยให้เลือกซื้อตามที่ใจลูกอยากซื้อ เพราะขนมเดี๋ยวนี้ไม่มีอะไรให้เลือกเยอะ เราก็ส่งสารเด็กเหมือนกัน ไปตามร้านขนมก็มีขนมอยู่สองชนิด คือไม่หวานก็เต็ม ไปดูได้เลย เด็กก็ไม่มีทางเลือกเขาก็จำเป็นต้องซื้อ อย่างน้ำอัดลมเขาก็ต้องกินเพราะไม่มีน้ำอื่นให้เขากินเลย”

ถามเขาว่า ทำไมลูกไม่ซื้อขนมที่มีประโยชน์

“ก็ไม่มีอะคุณครู”

ขนมเด็ก...เรื่องเล็กจริงหรือ?

1)

แผนสุขภาพจังหวัดสงขลา ประเด็นส่งเสริมสุขภาพเด็กและเยาวชน มีหลายกลุ่ม น่าสนใจแตกต่างจากประเด็นอื่นตรงที่เป็นการร่วมกันคิดแล้ว แยกกันไปทำ เรื่องศูนย์เด็ก เรื่องเพศศึกษา การเรียนรู้นอกห้องเรียน และ เยาวชนกับสื่อ

“ของเราทำเกี่ยวกับเด็กซึ่งไม่ค่อยมีใครทำเรื่องเด็กเล็กเท่าไร เพราะมันต้องมีผู้ปกครองเข้ามาด้วย ต้องทำงานกับผู้ใหญ่ คือครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมไปถึงชุมชน เทศบาล อบต.ที่ต้องเข้ามาดูแล การอยู่กินของเด็กด้วย”

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างหนึ่ง การพบโรคไตในเด็กที่ไม่เคยพบมาก่อน ที่สำคัญคือสถิติของเด็กฟันผุมีเยอะมาก สาเหตุมาจากการกินนมขวด ขนมที่ทำลายฟัน กินแล้วไม่รักษาฟัน

“ไม่มีใครเตือนเขา กินขนมแล้วต้องแปรงฟันนะ ไม่เช่นนั้นมันจะทำให้ฟันผุ เราทำกันเฉพาะในศูนย์ของเรา ทาง สสจ. ก็ส่งเจ้าหน้าที่มา ตอนนั้นเขาก็มาแค่ตรวจฟันเด็กและให้ความรู้กับครูเพียงเล็กน้อยเท่านั้น”

“เรามาคิดต่อว่าผู้ปกครองควรเข้ามามีบทบาทเรื่องนี้ให้เยอะขึ้น แล้วก็มีโอกาสได้พูดคุยกับคณะทำงานด้านแผนเด็ก ของ สรรส.(สถาบันวิจัยระบบสุขภาพ ภาคใต้ มอ.) ว่าสนใจเข้าร่วมทำงานในโครงการไหม

เราก็สนใจ เพราะเราทำของเราอยู่แล้ว แต่ทำได้เฉพาะแค่ศูนย์ของเรา ก็ไป
ร่วมเวทีประชาคม เวทีสุขภาพ”

จากการเป็นห่วงสุขภาพของเด็ก ต่อมาครูเจี๊ยบมีโอกาสดำเนินงาน
กับเด็กหลายโครงการ ได้เป็นคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพ สปสช.
ด้านเด็กและเยาวชน ทำให้มีโอกาสดำเนินงานในพื้นที่ตามอำเภอต่างๆ

“แล้วเขามีการทำประชาคมสุขภาพกัน และพบว่าชาวบ้านมักเป็น
โรคความดันโลหิตสูง หัวใจ เบาหวาน มะเร็ง จากภาวะเศรษฐกิจ สังคม
และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป”

ครูเจี๊ยบรู้สึกว่าการกินนั้นสำคัญด้วยเหตุที่ว่าคนเรากินอย่างไร
ก็เป็นเช่นนั้น “ถ้าเรากินถูกกินเป็น เพื่อรักษาสุขภาพก็ไม่ต้องกินยา และ
เราก็ต้องเสี่ยงประมาณแผ่นดินไปเยอะแยะมากมาย เพื่อไปรักษาโรค
แบบนี้หรือ ทั้งๆที่มันป้องกันได้”

“ที่สำคัญตอนนั้นงานหลักประกันสุขภาพเขายังไม่หีบฟอกไตล้างไต
ฟอกไตประมาณสามพันบาทต่อครั้ง ถามว่าเอาเงินเหล่านั้นมาจากไหน
แล้วเรามามองว่าทำไมสิ่งนี้
เราถึงไม่มาแก้แต่ต้นๆ ทั้งๆ
ที่เราสามารถทำได้”

“อย่างเรื่องฟันผุ
ส่วนใหญ่บางคนว่าไม่เป็นไร
เดี๋ยวฟันแท้ก็ขึ้นแล้ว แต่
จริงๆแล้วกว่ามันจะขึ้นก็
ต้องทนเจ็บปวดกับโรคฟัน
หากขึ้นผิดที่มันก็เสียหาย
อีกเหมือนกัน ต้องไปตัด
ฟันเสียเงินอีก พยายาม
ให้เขามองว่าถ้าเราเป็น
อันนี้เสียเงินเท่าไร
จะชี้ให้เขาดู เพราะเรื่อง

การกินไม่ใช่กินวันนี้ตายพรุ่งนี้เหมือนเรากินสารพิษสารเคมีในผักที่เป็นเหมือน การตายผ่อนส่ง”

“เรามามองว่าทรัพยากรที่อยู่ใกล้เรามีใครบ้าง มีครู เด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรท้องถิ่น หน่วยงานด้านสาธารณสุขของเราน่าจะจัดการอะไร โดยมองการณ์ไกล เช่นฝึกให้เด็กกินลูกกินเป็นตั้งแต่เด็ก เท่ากับว่าเป็นการ ฝึกให้คนมีพฤติกรรมกรกินที่ถูกต้องในอนาคต”

อย่างที่บอกไว้ เรื่องใหญ่เรื่องเล็ก เรื่องเด็กเรื่องใหญ่ โดยเฉพาะเรื่องการบริโภคของเด็ก “ขนมเด็ก...เรื่องเล็กจริงหรือ”

2)

หลังจากนั้น

ในเวทีกิจกรรมสัมมนาสถานการณ์ปัญหาและโรคที่เกิดจากการกิน ของเด็กเล็กครั้งที่ 3 ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในการลดปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรม การบริโภคในวัยเด็ก หัวข้อ “รวมพลังสร้างพฤติกรรมกรกินเพื่อสุขภาพเด็ก” ที่อาคารสหกรณ์การเกษตรอำเภอเมืองสงขลา

คุณยุพินธ์ เรื่องศรี แม่ของน้องน้ำ-น้องน้ำซึ่งเป็นโรคไต มีโอกาส ได้ขึ้นเวทีไปเล่าเรื่องราวให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ร่วมเสวนาฟังว่าหลังจากประสบกรณีในครั้งนั้นเขาเองก็ระมัดระวังการกินมากขึ้นต้องมาทำอาหาร ให้ลูกกิน ต้องลดเค็มหมด จากการที่เคยซื้อ เพราะอาหารที่ซื้อก็มีผงชูรส และสารปรุงแต่งอื่นๆ

“เขาก็จะกินขนมของขนมลูกกัน ก็เป็นพวกบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปของ เด็กๆ ขนมของกรุบกรอบอะไรต่างๆ เราก็บอกไม่ได้ว่าอะไรบ้าง ไปทำงานก็ ตั้งเงินไว้ให้ลูกๆสามคน หกสิบบาท มารู้อีกทีเด็กก็เกิดอาการไม่สบายแล้ว ตอนน้องน้ำเข้าโรงพยาบาลต้องหยุดงานเป็นเดือน ขาดรายได้ไปเกือบหมื่น แต่ยังโชคดีที่หมอบอกว่ายังมีโอกาสหายถ้าดูแลให้ดี เพราะเพิ่งเป็น”

พี่ไก่อ - คุณพรรณิ แดงดี แม่ค้าขายอาหารเช้าและเย็นหน้า โรงเรียนบ้านบางदान เป็นคนหนึ่งที่มองเห็นและตระหนักถึงโทษภัยของ การบริโภค และได้เปลี่ยนจากการขายน้ำอัดลมมาขายน้ำผลไม้ต่างๆแทน

“ตอนนั้นมืออยู่ช่วงหนึ่ง หลานสาวเขาปวดท้องมาก หลายครั้งพาไปหาหมอก็บอกสาเหตุไม่ได้ ก็เลยมาสังเกตดูพฤติกรรมการกินของเขา จะเห็นว่าเอ๋...แกชอบแอบไปกินน้ำอัดลม ตอนกลางวันก็จะทานน้ำอัดลมเยอะ ก็เป็นน้ำอัดลมที่เราขายนั่นแหละ...ตอนหลังเมื่อรู้ก็เลยสั่งห้าม พอเขาไม่ทานก็หยุดปวดท้องเลย...ก็เลยหารือกับแม่ซึ่งขายของด้วยกันว่าเราหยุดตรงนี้ก็กันดีไหม หันมาขายน้ำผลไม้แทนดีกว่า ก็จะเป็นน้ำมะพร้าวซึ่งที่บ้านมีส่วน กระจับปี่และพวกผลไม้ตามฤดูกาลบ้าง เช่น เงาะ ลำไย”

พี่ไก่อายจะทำเองทุกอย่าง มีพวกก๊วยเตี๋ยว ข้าวผัดเพราะเป็นคนชอบทำอาหาร และขายในราคาข่อมเยา พี่ไก่อบอกว่าเมื่อก่อนขายน้ำอัดลมวันละเป็นโหล แต่เมื่อเปลี่ยนมาขายน้ำผลไม้ก็พอขายได้ เด็กๆก็กินกัน

“เด็กทุกคนคิดว่าเหมือนกัน มาถึงก็กินก่อน จะซื้อน้ำอัดลมสีต่างๆ คือเขาเลือกน้ำอัดลมก่อน...ทำให้เกิดความรู้สึกว่าทั้งหมดนี้ทำให้เขามีตัวเล็ก เพราะว่าเมื่อก่อนเขาไม่มี เด็กเขาไม่สามารถรู้ว่าขนมอะไรดีไม่ดี”

ที่ พี่ไก่อได้ปรับเปลี่ยนการขายอาหารนั้นเพราะได้เห็นว่าลืงนั้นอันตรายต่อสุขภาพ โดยเฉพาะกับเด็กๆ ในชุมชนของตนเอง ตอนหลังพี่ไก่อได้ทำเมนูอาหารเพื่อสุขภาพในราคาข่อมเยา โดยจะทำให้ดูดี นำทานเพื่อเป็นทางเลือกให้เด็กอีกทาง

พี่ไก่อได้ให้ข้อคิดว่าแนวทางเหล่านี้การปรับเปลี่ยนเหล่านี้ไม่สามารถที่จะทำได้ในวันเดียว แต่ต้องอาศัยการที่คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม ต่อไปอาจจะจัดเป็นมุมตัวอย่างชุมชน ที่ไม่ใช่เป็นแค่เป็นเซตปลอดน้ำอัดลมแต่เพื่อให้เข้าไปสู่เครือข่ายต่างๆ และการห้ามโฆษณาในเรื่องเหล่านี้ด้วย

ในแบบประเมินผลสำรวจความคิดเห็น มีผู้ปกครองคนหนึ่งเขียนว่า “ดีมาก” ได้ข้อควรรู้เรื่องสุขภาพช่องปาก และสุขภาพร่างกาย และ-ระทึกขวัญ! เรื่องของน้องน้ำ

คำว่าระทึกขวัญคำเดียว ทำให้ครูเจี๊ยบมองเห็นอะไรหลายๆอย่าง ในกิจกรรมที่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้เล่นเกมอะไรต่างๆควบคู่กันไป หลายคนบอกว่า “สนุก” อยากให้จัดอีก และพ่อแม่ผู้ปกครองหลายคน

บอกว่าถ้าไม่จัดกิจกรรมอย่างนี้เขาไม่เคย
“รู้” มาก่อนเลยโดยเฉพาะเรื่องข้อมูลพิษภัย
ต่างๆ จากขนมเด็ก และฉลากคำเตือนที่
เตือนไม่จริง

เขาตระหนก!

“เราพบว่าปกติวันที่ครูพูดๆให้ตาย
มันก็ไม่ม่แรงกระเทือนพอ ไม่เหมือนให้พ่อ
แม่ที่มีลูกป่วยนั้นมาพูดเอง ก็ให้แบบ
สอปลาม เขาก็ชอบ อยากให้จัดอีก คือ
ผู้ปกครองเขาก็อยากจะมีความรู้เรื่อง
แบบนี้”

“เขาจะชอบกิจกรรม
อะไรที่มันชัด ได้สะท้อน ได้สร้าง
ความรู้สึกแบบประเมินว่ามันตรงจริง ผู้ปกครองเขาไม่ชอบที่จะมานั่งฟัง
อะไรยาวๆที่วิชาการเกินไป อยากให้เอาของจริงมาเลย เอาแม่ค้ามาคุยกับเขา
เอาแม่ที่เด็กที่เป็นโรคใดมาคุยกับเขา ได้มีการถามตอบกันเองระหว่าง
ผู้ปกครองด้วยกัน”

“แล้วไม่รู้เหอ เขาบอกไม่รู้ แล้วเป็นนานเท่าไร กินนานไหม คำถาม
มันเกิดจากที่เขาได้พูดคุยกันเอง มันจะได้ความรู้สึกมากกว่า”

“แต่ก่อนเราก็พูดๆมันก็ไม่สะท้อนใจพอ เหมือนเราไม่ได้อยู่ใน
เหตุการณ์จริง แสดงว่าสังคมไทยตอนนี้ครูเจ็บบมองว่ามันต้องเอากันแรงๆ
ต้องได้เห็นของจริง จะมาพูดอะไรแบบเบาๆมันไม่เกิดประโยชน์ - ถ้าไม่
กระแทกมันก็ไม่กระเทือน”

ครูเจ็บบรู้สึกรู้สึกว่าต้องทำอะไรสักอย่างหนึ่งแล้ว

“ครูเจ็บบว่ามันไม่สาหัสไร”

แล้วครูเจ็บบก็บอกว่าต้องทำให้เขาตระหนก เพื่อที่เขาจะได้เกิด
ความตระหนัก

ฐานของชุมชนคือเด็ก การสร้างเด็กคือการสร้างชาติ

1)

ด้วยภาพในวัยเด็กที่เคยวิ่งเล่นอยู่ในวัด กินข้าววัด พ่อแม่ที่ป่าน้ำอาของครูเจียบเองก็เป็นกรรมการวัด คอยช่วยเหลือกิจการวัดอะไรต่างๆ มาโดยตลอด เมื่อมองย้อนกลับไปอยู่ในวัยเด็กแล้วกลับมามองที่ปัจจุบัน ครูเจียบเห็นว่าวัดนี้เองคือศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านทั้งหมด คิดต่อไปว่าชุมชนจะต้องพึ่งตนเองได้ และเด็กคือพื้นฐานของชุมชน

“หลายคนไม่ค่อยเห็นความสำคัญของเด็ก หรือเห็นความสำคัญของศูนย์เด็ก บางคนอาจมองว่าศูนย์เด็กก็คือที่ให้เด็กมากินมานอน แล้วต้อนกลับบ้าน แค่นั้น คนในหมู่บ้านเมื่อก่อนเขาคิดอย่างนั้น”

“ตอนหลังเราทำให้คนเห็นว่าศูนย์เด็กมีความสำคัญนะ ศูนย์ไม่ใช่สถานที่ได้รับเลี้ยงเด็กไปวันๆ”

“ปกติเด็กในหมู่บ้านจะออกนอกเมือง แต่ความที่เราทำศูนย์ของเราให้เป็นที่ยอมรับทำให้เกิดความไว้วางใจว่าก่อนจะออกนอกเมืองเด็กก็ต้องอยู่ในศูนย์ก่อนแหละ เป็นตัวกรองในชุมชน เพราะเรามีความรู้สึกว่าตัวเราต้องไปตะลอนๆตั้งแต่เล็กๆอยู่ในเมือง มันโหดร้ายไหมสำหรับเด็ก ต้องตื่นแต่เช้า คิดดูเรานอนสบายๆ ตอนเช้าต้องถูกปลุกขึ้นมา กินข้าวๆ รีบตื่นไปเข้าโรงเรียนในเมือง”

“แต่เด็กบ้านเราไม่ต้องตื่นเช้ามาก เขาก็เดินมา สัมผัสสายลม แสงแดดในหมู่บ้านของเรา อยู่ในวัดด้วย มีอะไรก็คุยกันได้ ออกจากบ้านไปไม่ไกลมาก”

“เงินสะพัดในหมู่บ้านทั้งนั้น ไม่ต้องเสียค่ารถ อุบัติเหตุก็เกิดน้อย ขึ้นรถไปเบียดเสียดเหยียดยัด ไปดมควันรถในเมืองมันสนุกไหม เราก็เลยต้องทำที่นี้ให้ดีที่สุด

ล่วงเข้าปีที่สิบสาม ตอนนี้มีครูเพิ่มขึ้นมาเป็นเก้าคน

2)

ตอนนี้ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดบางदानรับเด็ก(กำพร้า)จากบ้านสงขลามายู่ด้วย

“เด็กบ้านสงขลาเป็นเด็กในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ท่านไปเยี่ยมเด็กที่บ้านเด็กอ่อนพญาไท แล้วท่านมองเห็นว่า เด็กเหล่านี้ต้องหลอมรวมกับสังคมปกติให้เร็วที่สุด เพื่อเป็นการปรับพฤติกรรม

เป็นปีแรกที่เรารับ มีโศกตาลีปนคน อย่างน้อยที่สุดเราก็ทำให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ให้ชีวิตใหม่แก่เขา”

น้องเณอ - เด็กชายมหิธร ศรีชยาภิวัฒน์ ลูกชายคนเดียวของคุณเจี๊ยบตอนนี้เรียนอยู่ชั้นประถม 5 โรงเรียนบ้านบางदान ใกล้ๆบ้าน ก็เติบโตมาจากศูนย์วัดบางदानแห่งนี้

“รู้สึกที่เราต้องทำชุมชนให้เป็นที่พึ่งของทุกคนให้ได้ เราต้องทำตัวอย่างให้เขาเห็น ลูกเราก็เรียนอยู่ในนี้ ตอนเล็กๆก็กินนมแม่ ไม่กินนมขวด”

“เรามีความเชื่อว่าชุมชนต้องสร้างคนในระดับหนึ่ง หลังจากนั้นพอเขาสมบูรณ์พร้อมแล้ว คุณก็ออกไปไหนก็ได้ อาจจะไม่ต้องกลับมาพัฒนาหมู่บ้านก็ไม่ใช่ไร”

เมื่อหวนกลับมาอยู่บ้านเกิดจึงได้เห็นความเป็นท้องถิ่นที่น่าอยู่ ผู้คนน่ารักอีกครั้ง แต่ขณะเดียวกันก็เห็นสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จากการที่ครูเจียบได้กลับมาทำงานและใช้ชีวิตที่บ้านเกิดอีกครั้ง ได้ค้นพบตัวเอง ซึ่งอาจไม่ถึงขั้นเป็นปรัชญาแห่งชีวิต แต่เรียกว่าเป็นคติประจำใจก็ได้ คือ

รักที่จะทำงานในหมู่บ้านตนเอง

ชอบที่จะอยู่ในสังคมที่มีการให้และการรับมากกว่าการซื้อและการขาย
ต้องการที่จะกำหนดสังคมมากกว่าที่จะถูกสังคมกำหนด
และตั้งใจที่จะทดแทนบุญคุณบ้านเกิดเมืองนอน
และเรือนตายของตนเอง

“ทำงานอยู่ในศูนย์เราไม่ได้เป็นครูอย่างเดียว ช่วยคนโน้นคนนี้ กลุ่มนั้นกลุ่มนี้ ช่วยวัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน มีกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน โดยเฉพาะการทำเรือพระ แสดงถึงการหลอมรวมวัฒนธรรมของที่นี่เป็นอย่างดี เพราะทุกคนจะมาช่วยกันคนละไม้ละมือ คนที่คุยกันก็คนในหมู่บ้านของเราเอง ก็เหมือนเรามีสมาชิกเป็นครอบครัวๆเราใหญ่ขึ้น”

“ที่ศูนย์เด็กของเราเองก็เหมือนกัน ถ้าเราคิดจะสร้างองค์กรของเรา
เองในหมู่บ้าน มันเป็นเรื่องค่อยๆ เราตีใจใหม่ คนสิบคน (รวมทั้งแม่ครัว)
ไม่ต้องเดินทางถือกระบือออกนอกหมู่บ้าน แต่เราได้ร่วมกันดูแลเด็ก เสาร์
อาทิตย์ก็ดูแลเด็กๆได้”

3)

นอกจากเวทีกิจกรรมในโครงการ ครูเจี๊ยบมีโอกาสได้ไปร่วมเวทีอื่นๆ
ก่อนจะไปร่วมเวทีอื่นๆครูเจี๊ยบก็ยิ่งเห็นว่าเรื่องราวเหล่านี้ไม่อาจจะทำได้
โดยลำพัง ต้องมีฝ่ายต่างๆสนับสนุนให้งานขยายไปในระดับตำบล
เพราะตอนนี้เราไม่ได้ทำแค่เฉพาะบางดาน แต่ทำร่วมกันทั้ง 7 ศูนย์

ซึ่งครูเจี๊ยบบอกว่าต่อไปถ้าศูนย์ไหนสนใจก็มาเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้
ได้อีก และจะช่วยจัดกระบวนการให้ด้วย

“ที่เราทำในศูนย์ของเราก็เท่ากับว่าเป็นการคุ้มครองเด็กอยู่แล้ว
ที่สำคัญคือมีสิ่งเข้ามาหาหนูเราคือ โครงการศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ ของกรมอนามัย
โดยคุณพนัฒิ ชันติกาโร นักวิชาการสาธารณสุข ฝ่ายเวชกรรมสังคม
โรงพยาบาลสงขลา ซึ่งเป็นทีมประเมินศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ ของอำเภอเมือง
สงขลา จะให้ความสำคัญกับเรื่องการดูแลเรื่องการกินของเด็ก โดยยึดหลัก
3 ป.คือ ประโยชน์- ประหยัด- ปลอดภัย เผื่อระวังไม่ให้เด็กเอาขนมที่ไม่
เป็นประโยชน์เข้ามา ให้เด็กกินผักผลไม้ นมจืด ให้เด็กแปรงฟัน จะเป็น
เกณฑ์มาตรฐานของทุกศูนย์”

เริ่มเข้าสู่กิจกรรม

ครูเจี๊ยบบอกว่า...เด็กที่สงขลาเองก็ไม่ต่างจากเด็กที่อื่น ที่มักซื้อขนมและเครื่องดื่ม จากแรงกระตุ้นของโฆษณา เลือกซื้อจากขนาดและสีฉูดฉาดของบรรจุภัณฑ์มากกว่าคุณค่า ไม่ต้องพูดว่าข้อมูลบนฉลากยากแก่การเข้าใจ ไม่มีข้อมูลการเตือนถึงผลกระทบต่อสุขภาพหากบริโภคเกินปริมาณที่พอเหมาะ ขณะเดียวกันขนมรสชาติแปลกๆที่ออกมาทุกวัน บะหมี่กึ่งสำเร็จรูปหลากหลายรสชาติ กลายมาเป็นอาหารหลักของเด็ก แทนที่จะได้กินของที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

“เราก็เลยคิดว่าเราทำโครงการ “ลดปัจจัยเสี่ยงต่อการบริโภคในวัยเด็ก” เราสนใจเรื่องการกินอยู่แล้ว พอติดกับทางเทศบาลตำบลพะวงเขาก็รับโครงการสานสัมพันธ์พ่อแม่ช่วยดูแลช่องปากลูกซึ่งเป็นเครือข่ายโครงการ “เด็กได้ไม่กินหวาน” จากการสนับสนุนของสปสข.(สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ) เราก็เลยนำเสนอโครงการนี้มาร่วมบูรณาการกัน”

“เริ่มจากพ่อแม่ก่อน ครู ชุมชนต้องเข้ามาดูแลเด็กๆ เรื่องการกิน เพราะเด็กเล็กๆ ยังดูแลเรื่องการกินโดยตนเองไม่ได้ ที่สำคัญคือนอกจากการกินแล้ว เด็กต้องดูแลช่องปากเขาเองได้ด้วย ใครจะมาช่วยดูแลให้เขา ต้องอาศัยครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ก็เลยนำไปสู่กิจกรรม”

ตามแผนการดำเนินงาน มี 4 กิจกรรมหลักก็คือ

- 1) จัดกิจกรรมสัมมนาสถานการณ์ปัญหา และโรคที่เกิดจากการกินของเด็กเล็ก
- 2) จัดกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตามพฤติกรรมกรกินของเด็กเล็ก
- 3) จัดกิจกรรมละครเพื่อการสื่อสารเรื่องการกิน
- 4) จัดกิจกรรมจัดเวทีพูดคุยกันระหว่างเครือข่าย

กิจกรรม “ลดปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมกรกินบริโภคในวัยเด็ก” ที่ครูเจี๊ยบเข้ามาทำในประเด็นส่งเสริมสุขภาพเด็กฯ ในแผนสุขภาพนั้น เป็นการทำงานที่ครูเจี๊ยบบอกว่าทำมาควบคู่กับการทำงานตามปกติของศูนย์ อยู่แล้วส่วนหนึ่ง เมื่อได้โครงการมาก็ชวนเครือข่ายภาคีต่างๆในพื้นที่ที่ปกติเขาดูแลเด็กอยู่แล้วมาเข้าร่วม ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานอบต. เทศบาล หรือโรงพยาบาล

“อันที่จริงเราก็ทำงานของเราปกติ เวลาประชุมผู้ปกครอง แต่เวลาที่เรากำลังกิจกรรม เราก็ได้รับบสนับสนุนจากหน่วยงานเช่น สวรส. อบจ. บวกกับของ สปสช.ทางกองการศึกษาของเทศบาลตำบลพะวง โดยคุณ สมเพียร หนูขาว ซึ่งเป็นนักวิชาการ ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ เด็กได้ไม่กินหวาน โดยเอาสองบนนี้มาใช้ร่วมกัน”

ครูเจี๊ยบยกตัวอย่างว่า เช่น เมื่อโรงพยาบาลสงขลาส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจฟันเด็ก ก็ได้ทำกิจกรรมโดยนัดให้ผู้ปกครองมารับรู้สภาพปัญหาเรื่องฟันของลูก จากเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง

จากผลการดำเนินการ ต่อมา ทำให้เกิดกระบวนการทำงานโดย
ประสานความร่วมมือกัน ในโครงการลดปัจจัยเสี่ยงในแต่ละครั้งก็จะแบ่ง
เป็นกิจกรรมย่อยคือ

กิจกรรมที่หนึ่ง วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่เกิดจากการกินของเด็ก
โดยให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลว่าตอนนี้สถานการณ์เรื่องแบบนี้ไปถึงไหนแล้ว
โดยจะเชิญนักโภชนาการมาให้ความรู้เรื่องโภชนาการเด็ก เชิญหมอมาคูย
เรื่องสุขภาพในช่องปาก สอนให้ผู้ปกครองแปรงฟันที่ถูกต้องวิธี

**“เพราะต่อให้เรากินของที่ถูกต้องหลักโภชนาการหรือมีประโยชน์
แต่ถ้าเราไม่รู้จักรักษาสุขภาพในช่องปากเราก็ต้องเสียเงิน”**

“บางคนฟันเก ดัดฟันอีกเท่าไร และโดยปกติแล้วคนก็คิดง่ายๆ
ว่าถ้าฟันผุกี่ถอน แต่จริงๆแล้วการถอนฟันไม่ใช่เรื่องที่ดีนะ ทำให้โครงสร้าง
ปากและใบหน้าเราจะเสียไป จากคนที่สวยกลายเป็นคนที่ไม่สวยได้ ต้องไป
ทำศัลยกรรม เกิดปัญหาอื่นๆตามมาได้”

ความเสี่ยงของพฤติกรรมการบริโภคในวัยเด็ก จึงไม่ใช่เป็นแค่เรื่อง
ในศูนย์เด็ก

กิจกรรมที่สอง เฝ้าระวังพฤติกรรมการกินและการแปรงฟัน
“เราจะมีแบบบันทึกว่าแต่ละวันลูกกินอะไรบ้าง แปรงฟันไหม ซึ่งทำให้
ผู้ปกครองเฝ้าระวังและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกิน และรักษาสุขภาพ
ช่องปากของเด็กได้ดีขึ้น”

กิจกรรมที่สาม ละครนิทาน กลุ่มละครมานีมานะ จะมาเล่นละคร
นิทานให้เด็กดู โดยทำทั้ง 7 ศูนย์ในเทศบาลตำบลพะวง ได้แก่ บางदान
น้ำกระจาย ยาริยะห์ ควนหิน ดอนขี้เหล็ก ปอระกำ เทศบาลตำบลพะวง
โดยเป็นกิจกรรมที่เด็กทุกคนมีส่วนร่วม

“เราอยู่กับเด็กมานาน และรู้ว่าเด็กจะเชื่อครมากกว่าพ่อแม่
แต่เด็กจะเชื่อสื่อมากกว่าครู คนมีลูกจะเข้าใจเลย ครูสั่งอะไรจะทำหมด

พ่อแม่สั่งจะไม่ทำ เด็กเล็กๆนะ ตรงนี้สำคัญ แล้วทีนี้คำถามก็คือว่าสื่อดีๆ มีสักแค่ไหนใช่ไหมเดี๋ยวนี้ เราก็เลยพยายามจะเอาสื่อแบบนี้แหละอย่างชิงพื้นที่เด็ก”

“ปกติเด็กจะดูแต่โทรทัศน์ แล้วแถมได้ขนม โฆษณาขนม มีของเล่นด้วย เด็กจะถูกลือพวกนี้โจมตีบ่อยๆเลย”

“ไปดูได้เลย เสาร์อาทิตย์ถ้าคนไหนมีลูกหลานเด็กจะนั่งจ้องอยู่หน้าจอทีวี พอการ์ตูนเสร็จแล้วก็โฆษณา อะไรละก็ขนมเด็กๆอีกนั่นแหละ ขนมเด็กอีกแล้ว มีของแถมด้วย เข้าลือค เด็กก็จะวนเวียนอยู่แบบนี้ เราก็เลยต้องหาสื่อดีๆให้เขา เพื่อป้องกันไม่ให้เขาตกเป็นเหยื่อ”

แก้ว - รัตนสุดา ถาวรรัตน์ กลุ่มละครมานีมานะ บอกว่า

“เด็กๆมีความรู้สึกร่วมกับเรื่องราวในละครอย่างมาก พวกเค้าไม่ชอบพ่อแม่ที่บ้านขนมที่หลอกล่อให้เด็กในเรื่องกินขนมหวานๆ ลูกอม น้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบ จึงคอยเอาใจช่วยให้ตัวเองในเรื่องเอาชนะพ่อแม่

ให้ได้ และเมื่อสุดท้ายพอมดพ่ายแพ้ตกกับดักที่ตัวเองวางไว้เอง เด็กๆก็หัวเราะดีใจกันใหญ่”

กลุ่มละครมานี้มานะ เข้าร่วมกิจกรรมของแผนเด็กตามวาระและโอกาสมาโดยตลอด รวมทั้ง 7 ศูนย์ในกิจกรรมนี้ด้วย โดยเฉพาะกิจกรรมของแผนเด็กครั้งหลังสุด “ตลาดนัดสุขภาพ” ที่แหลมสมิหลาในวันที่ 5-6 ตุลาคม 2550 ที่ผ่านมา ละครเรื่อง “พอมดแห่งบ้านขนมเด็ก” นั้นได้รับความสนใจจากเด็กๆและผู้ปกครองล้นหลาม ถึงขนาดเด็กหลายคนดูละครแล้วกลับไปบ้านถึงกับเลิกกินน้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบไปเลย

ครูเจี๊ยบบอกว่ากิจกรรมสุดท้าย คือเวทีพูดคุยกับเครือข่าย จะจัดกันภายในสิ้นปีการศึกษา 2550 นี้ หลังจากสัมมนาสถานการณ์ให้เขารู้แล้วว่าเป็นอย่างไร วิเคราะห์ผลลากแล้วว่าพิษภัยมันเป็นอย่างไร ก็จะนำไปสู่เรื่องนโยบาย

“วันนั้น เมื่อเรารู้แล้วขนมเป็นอย่างนี้ เราอยากเสนอถึงขนาดที่สามารถบอกกล่าวให้กับคนซึ่งรู้สึกว่าจะต้องเตือนเป็นคำเตือนตัวโตๆไม่ใช่เล็กๆ

จากการที่ได้ทำกระบวนการกันวันนั้น ตัวแทนเป็นครู ผู้ปกครอง หรือผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน หรือแม่ค้า คนที่เขาขายของ และผู้ปกครองที่ถูกเขาเป็นโรคไตเข้าร่วมเขาก็เห็นแล้ว มีเทศบาลเข้าร่วม ผู้นำชุมชน ผู้บริหารเราก็จะได้นำตรงนี้เข้าไปเป็นแนวทางในการที่จะนำเสนอเป็นเชิงนโยบาย ซึ่งทำได้หลายระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับชาติ”

ครูเจี๊ยบยกตัวอย่างถึงอาหารอิสลาม โดยที่เขาเขียนเอกสารฮาลาลว่าเขามีกระบวนการทางศาสนาของเขาชัดเจน

“เช่นฉลากขนมเด็ก ควรมีอะไรที่เป็นคำเตือนที่โตกว่านี้ไหม หรือควรจะกินไม่เกินวันละเท่าไร หรือน้ำอัดลมอย่างนี้ เด็กวัยไหนไม่ควรจะกิน เพราะสังเกตดูว่าเด็กกินน้ำอัดลมกันเยอะมากเลย เด็กเขาไม่รู้หรอก เพราะว่ามันเป็นน้ำหวานไง อย่างน้ำอัดลมสีดำมันมีคาเฟอีนจะทำให้เราเป็นโรคอะไรบ้าง สมองเลื่อม กระดูกพรุน เด็กเขาไม่รู้เพราะไม่มีใครเตือนเขา

ถ้าเราไม่จัดกิจกรรม ผู้ปกครองจะรู้ไหม เขาบอกว่าเขาไม่เคยรู้เลยว่า
ขนมบางอย่างที่เด็กๆชอบกินกันมากนั้นเขาระบุว่า เด็กต่ำกว่า 6 ขวบห้ามกิน
แต่ตัวเล็กมากเลย ส่วนที่เป็นคำเตือน ใครล่ะจะมานั่งดู มันมีคำเตือน
แต่ให้มันเตือนจริงๆสิ ให้มันชัดใช่ไหมว่า เนี่ย มันกินไม่ได้จริงๆ ไม่ใช่ไป
เตือนตรงใต้ฐานถ้วย”

การเข้าร่วมเวทีสัมมนากับสภาผู้บริโภคเรื่อง “ขนมเด็ก...เรื่องเล็ก
จริงหรือ” คือช่องทางหนึ่งในการนำสิ่งที่เราได้เข้าไปสู่ระดับนโยบายได้
ส่วนหนึ่งคือการได้ข้อมูลสถานการณ์จากฝ่ายต่างๆ มาเช่นว่าปัจจุบันเด็ก
เป็นโรคกระเพาะกันเยอะเพราะไม่ทานข้าวตอนเช้า มีพฤติกรรมตามแฟชั่น
ตามโฆษณา เครื่องดื่มน้ำอัดลมมีเม็ดเงินเป็นแสนล้านจากผู้บริโภค เป็นต้น
โดยจะเอาข้อมูลส่วนหนึ่งที่ทำกระบวนการกันว่าเราทำอะไร อยากเสนออะไร
“การทำตรงนี้เป็นแค่กระบวนการเล็กๆ แต่อย่างน้อยหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องเขาต้องฟังเราบ้าง เพราะเราทำกระบวนการวิเคราะห์ผลทำให้เขา
เห็นชัดๆเลย”

“เราทำได้แบบประเมิน เราอยากเห็นการปรับพฤติกรรมการกิน กินถูกกินเป็นขึ้น อะไรควรกินไม่ควรกิน แต่ผู้ใหญ่ต้องให้ความรู้เขาด้วย เพราะเราปฏิเสธไม่ได้ว่า คนผลิตก็ต้องผลิตขายเรา แต่เราต้องมีสิทธิ์ที่จะเลือกบริโภคของที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย แล้วเราก็มีโครงการทำขนมไทยอะไรพวกนี้ด้วย เพราะเมื่อเรบอกว่า เอ้าอันนี้ไม่ควรกิน เราก็ต้องมีขนมเข้ามาแทนที่ เราก็ได้ประสานกับเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านบางดานนี้แหละ ให้มาทำขนม ให้เด็กได้กิน ในการที่เราจะเป็นทางเลือกให้เด็ก โดยการจัดเมนูอาหารว่าง ทำขนมไทย ขนมปัม ขนมปัมจี ขนมโค เจาะหู ปุยฝ้าย”

“แล้วเราก็สามารถที่จะบอกได้ว่าขนมสูตรนี้ไม่ต้องหวานมากนะ เท่ากับว่าเรารณรงค์การลดน้ำตาลไปด้วย”

เมื่อมีงานกิจกรรมต่างๆกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน ก็จะมาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ประเมินผล ความคาดหวัง สิ่งที่ต้องการเห็น

ย้อนกลับไปมองถึงวัตถุประสงค์และความคาดหวังของโครงการ ในขวบปีที่ผ่านๆ มา เป็นข้อๆ ก็คือ

- 1) เกิดการรวมพลังและสร้างแนวทางในการดูแลเรื่องการกินของเด็กเล็ก
- 2) เด็กลดพฤติกรรมในการกินอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค
- 3) เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันระหว่างเครือข่าย
- 4) เกิดการผลักดันนโยบายดีๆ สู่อำนาจ

ดูแล้วนับว่าบรรลุวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วนบริบูรณ์ดี สิ่งสำคัญ วันนั้นก็คือการเดินไปพร้อมกับเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชน สิ่งสำคัญที่สุดก็คือขวบปีที่ 14 และการก้าวเดินต่อไป

แผนเด็กแห่งชาติ

1)

วันนี้ในอีกบทบาทหนึ่ง ครูเจี๊ยะกำลังนำเรื่องบริโศคไปสู่ระดับนโยบาย ด้วยการก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างช้าๆ แต่ว่ามันคง

เข้าร่วมประชุมเสวนาเวทีเครือข่ายเกี่ยวกับการบริโศคและเด็กเท่าที่เวลาและโอกาสเอื้ออำนวยให้อย่างเต็มกำลัง

ครูเจี๊ยะพูดถึงบรรยากาศ และผลที่ได้หลังจากเข้าร่วมแผนสุขภาพ

“เราก็คิดว่ามันดีตรงที่ที่เราได้เจอเพื่อนที่หลากหลาย แล้วแต่ละคนก็มีมุมมอง แล้วก็มาเจอคนที่มาทำงานหลายระดับ มันไม่ใช่แค่ศูนย์เด็กอย่างเดียว ในขณะที่เราทำงานที่ศูนย์เด็ก เราก็คือเจอแต่ครู ผู้ดูแลเด็กเหมือนเรานี้แหละ ตามศูนย์ต่างๆตามอำเภอในตัวจังหวัดเราเจอหมด แต่มันจะเป็นแค่ระดับผู้ดูแลเด็ก”

“แต่พอเรามาอยู่กับเครือข่ายที่ทำงานเกี่ยวกับแผนสุขภาพเด็ก เราก็ได้พบเจอเด็กอีกหลากหลายแบบ ปัญหาที่หลากหลายเข้าไปอีก

ที่เราทำมา พอมาทำสักพักเรารู้สึกว่าปัญหาของเรากว้างขึ้น เราจะเห็นว่าเด็กแต่ละวัยเขาจะถูกเลี้ยงดูแตกต่างกันเข้ามาในชีวิตเขามากมาย ไม่ว่าจะมาทางอาหารเอเย ลี้อเอเย แหล่งบันเทิงเรจรมย์เอเย แม้แต่การเรียน การแข่งกัน เยอะแยะมากมาย

เพราะฉะนั้นคิดว่า เราทำงานลำพังไม่ได้แล้ว เราต้องร่วมกัน ทำงานหลายๆฝ่าย เพื่อที่จะทำให้ปัญหาเด็กที่มีอยู่ในขณะนี้ให้มันมีน้อยที่สุด”

สิ่งสำคัญก็คือครูเจียบบอกว่าเมื่อทำแล้วสามารถที่จะขยายเครือข่ายไปสู่ครูในระดับเดียวกันได้ จากการเริ่มที่ศูนย์ของเรา

“เราก็ได้รับความร่วมมือจากกองการศึกษาในเทศบาลตำบลพะวงของเรา มาสนับสนุน โดยเขาจะนำเรื่องที่เราทำตรงนี้เข้าไปอยู่ในแผนงานของเทศบาลเลย ก็ได้คุยกับคุณชวนชม อ่อนศรี นักวิชาการกองการศึกษาเทศบาลตำบลพะวง เขาบอกว่าเขาจะนำเรื่องนี้เข้าไปทำในกองการศึกษา โดยที่ไม่ให้เราทำตามลำพัง”

“เราก็รู้สึกที่ดี เพราะว่าเขาจะมีศักยภาพในการที่จะไปขยายเครือข่ายในตำบลได้ดีกว่าเรา”

“แล้วนอกจากนั้นเขาก็ยังขยายเครือข่ายไปยังตำบลอื่นได้ด้วย เพราะนักวิชาการเขาก็ต้องเจอกันกับระดับนักวิชาการด้วยกัน เขาก็จะได้นำเรื่องแบบนี้กระจายไปยังระดับตำบล อำเภอ ระดับจังหวัดต่อไป”

นั่นคือความคาดหวัง

“เราคิดว่าเราควรจับมือกันให้มัน และควรจะขยายฐานของเราให้กว้างออกไปมากกว่านี้ แล้วที่สำคัญคือตอนนี้ หลังจากฟัตุ้ม-ชัยวุฒิ เกิดขึ้น ซึ่งทำเรื่องยาวชนกับสื่อ ได้นำการทำงานของเราไปออกวิทยุของ สวท.สงขลา มันมีผลมากเลย สำหรับเราเองออกวิทยุครั้งเดียว มันส่งผลให้คุณหมอบานเย็น ศิริสกุลเวโรจน์ ซึ่งเป็นทันตแพทย์ของ สสจ.สงขลา เขาฟังเราโดยบังเอิญ ปู่ เขาตามหาเราเลย ก็เป็นวันที่เหมือนกับว่าเป็นการทำให้เราเป็นที่รู้จักของคนอีกกลุ่มหนึ่ง”

“มันเหมือนเป็นเหตุบังเอิญ ไปออกวิทยุรายการ ห้องปัญญาทางอากาศ...เข้ารายการก็คุยพื้ๆว่าเราเป็นใครมาจากไหนทำอะไรก็คุยเรื่องทำงานในศูนย์เด็กอย่างเดียวเท่านั้น ยังไม่เข้าสู่ประเด็นเด็กเลย แต่ความที่ครูเจี๊ยบชอบพูดเรื่องปัญหาของเด็กอยู่ตลอดเวลา ไปไหนก็จะพูดเรื่องนี้ เด็กเป็นโรคไตเพราะเรื่องการกินอะไรอย่างนี้”

“บังเอิญว่าวันนั้นหมอบานเย็นฟังวิทยุ แล้วหมอบานเย็นก็สนใจเรื่องนี้มาก เพราะเขาบอกว่ายังไม่เคยเห็นครูคนไหนพูดเรื่องแบบนี้ ที่จริงครูเจี๊ยบคิดวาก็มีคนพูด เพียงแต่ไม่ได้ออกสื่อเท่านั้น ดังนั้นสื่อก็มีความสำคัญมาก สามารถนำสิ่งนี้ออกไปให้คนอื่นรู้จัก”

2)

แล้ววันหนึ่งทาง สสจ.โดยคุณหมอบานเย็นก็นำครูเจี๊ยบไปเป็นวิทยากรในเวทีการสัมมนาโครงการส่งเสริมและป้องกันโรคในช่องปากเด็กปฐมวัย เมื่อวันที่ 4-7 กันยายน 2551 เรื่อง “ฟันลูกดี เริ่มที่บ้าน ร่วมสานฝันที่ศูนย์เด็ก” ให้กับตัวแทนครูผู้ดูแลเด็กในจังหวัด โดยมีความคิดว่าการที่เด็กฟันดี ต้องเริ่มที่บ้านก่อน แต่ต้องมาสานต่อที่ศูนย์เด็ก ซึ่งสิ่งที่ครูเจี๊ยบทำนั้นตรงกับสิ่งที่ทาง สสจ.อยากจะทำ และอยากจะให้ครูทำแบบนี้

“เพียงผีเสื้อขยับปีก...ก็สะเทือนถึงดวงดาว”

สิ่งที่ทำให้ตระหนก จะทำให้เขาได้ตระหนก วันนั้นครูเจี๊ยบได้ตระหนักถึงสิ่งดีๆที่เกิดขึ้นในสังคมของเรา ในเวทีแห่งนั้นคำหนึ่งก็ได้พูดออกมาจากกันบึ้งแห่งความรู้สึก

เพียงฉีเสื้อจับปีก...

1)

ครูเจี๊ยบ - นางลักษณ ศรีษยาภิวัฒน์ ครูที่เลี้ยงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดบางदान เทศบาลตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ณ วันนี้ อนุกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน บริการสาธารณสุขระดับจังหวัด สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จังหวัดสงขลา ฯลฯ

แต่ครูเจี๊ยบก็ยังคงเป็นครูเจี๊ยบคนเดิมของเด็กๆ ที่ครูเจี๊ยบหวังว่าเขาจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาวะที่ดีในวันหน้าจากการที่มีสุขภาพที่ดีในวันนี้

“เราหวังผล เพราะจะส่งผลถึงผู้ใหญ่ในอนาคต เพราะเด็กเค้าต้องโต
ที่สำคัญได้สร้างพฤติกรรมกรกิน ลดนิสัยกินจุบกินจิบ ถ้าเราสร้างเด็กให้
กินเป็นกินถูกตั้งแต่ตอนนั้น รู้ว่าควรเลือกหรือไม่เลือกกินอะไร ก็จะช่วยให้
เด็กของเรามีสุขภาพที่ดีตั้งแต่ต้น และเราหวังไปถึงพฤติกรรมกรกินของ
คนไทยที่เปลี่ยนไป”

2)

ปีพ.ศ.2543 ครูเจี๊ยบได้รับพระราชทานรางวัลเสาศาเมธารมจักร
จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะผู้ทำคุณ
ประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดบางदान
และได้รับเข็มเชิดชูเกียรติคนดีศรีสงขลา จากผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา
(นายบัญญัติ จันทน์เสนะ) ซึ่งครูเจี๊ยบบอกว่านั่นเป็นรางวัลที่สูงสุดแห่ง
ชีวิตแล้ว

แต่ในวันนี้ครูเจี๊ยบยังเป็นคนเดินดิน เรียบง่าย ธรรมดา สามัญ
ที่ไม่คิดจะทอดทิ้งบ้านเกิดและชุมชนไปไหน(อีก) และเชื่อว่าสิ่งที่ทำไว้ใน
วันนี้ย่อมเป็นประโยชน์ไม่มากก็น้อย แต่ไม่ว่าเรื่องใหญ่เรื่องเล็ก สำหรับครู
เจี๊ยบนั้นเชื่อว่าเรื่องเด็กเรื่องใหญ่แน่นอน

และที่สำคัญคือในวันนี้ครูเจี๊ยบได้ทำแล้วจริงๆ กับสิ่งที่เรียกว่า
เป็นเสมือนสมบัติซึ่งมีค่าสูงสุดของมวลมนุษยชาติ

ครูเจี๊ยบบอกถึงการทำงานเกี่ยวกับเด็กๆในส่วนนี้ว่าเหมือนกับการ
ผกผันบินไปของผีเสื้อตัวน้อยๆ ตัวหนึ่ง

เพียงผีเสื้อขยับปีก ก็สะเทือนถึงดวงดาว...

เมื่อเด็กมาถึงโรงเรียน ผู้ปกครองแทบจะไม่ทราบเลยว่า
บุตรหลานกินอยู่อย่างไรบ้างในแต่ละวัน
อาจมีโรงเรียนที่ตระหนักถึงการบริโภคของเด็ก คอยให้ความรู้กับเด็ก
แต่ก็ยังมีบางโรงเรียนที่ยังคงปล่อยให้มีการจำหน่ายขนมและอาหาร
ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเด็ก ซึ่งเท่ากับว่ากำลังทำร้ายเด็กโดยไม่รู้ตัว
เพราะขนมเด็กในปัจจุบันมีอยู่เพียง 2 รส คือไม่เค็มก็หวาน
ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคเจ็บป่วยเรื้อรัง
ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงทั้งสิ้น พูดได้ว่าเม็ดเงิน
ที่ผู้ประกอบการขนมเด็กได้รับ อาจมีจำนวนน้อยกว่า
ค่าใช้จ่ายด้านการป้องกันรักษาที่รัฐบาลต้องจัดสรรด้วยซ้ำ...

หากปฐมวัยในช่วงชีวิตของคน
ต้องเริ่มจากการเสื่อมสภาพด้านสุขภาพแล้ว
คงไม่ต้องถามถึงสุขภาวะของประชากรไทยในอนาคต

